

Pokyny k zajištění BOZP a odpovědnost za pracovní úraz

Publikováno: 4.11.2014

Typ: rozhodnutí soudů

Zdroj: Bezpečnost a hygiena práce 2014/10

JUDr. Petr Bukovjan

Právní věta

Porušení pokynu uděleného zaměstnanci vstupovat na určité místo, v konkrétním případě za vrata montážní haly, jen při navážení materiálu (tj. nevstupovat za ně ani za účelem vykonání např. malé potřeby, která je – včetně potřebné cesty na místo jejího vykonání a zpět – úkonem během práce obvyklým, a tedy úkonem v přímé souvislosti s plněním pracovních úkolů) by mohlo být důvodem k tomu, aby se zaměstnavatel zprostil své odpovědnosti za škodu vzniklou zaměstnanci pracovním úrazem, jen v případě, že se jednalo o pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

(Z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 14.8.2014, sp. zn. 21 Cdo 2886/2013.)

Předmět sporu

Posouzení toho, zdali se zaměstnavatel mohl zprostit odpovědnosti za škodu způsobenou zaměstnanci pracovním úrazem.

Povaha pokynu k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Právní úprava

§ 273 a 274 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů – definice toho, co je pro účely odpovědnosti za škodu plněním pracovních úkolů a co jsou úkony v přímé souvislosti s ním.

§ 349 odst. 1 zákoníku práce – právní a ostatní předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

§ 349 odst. 2 zákoníku práce – pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

§ 367 zákoníku práce – případy, kdy se zaměstnavatel zcela, nebo zčásti zproští odpovědnosti za škodu způsobenou zaměstnanci pracovním úrazem.

§ 380 odst. 1 až 3 zákoníku práce – vymezení pracovního úrazu.

Skutkový stav (popis případu)

Zaměstnanec pracoval u zaměstnavatele jako šéfmontér – koordinátor montáže; poté, co u vrat montážní haly na odloučeném pracovišti zaměstnavatele v areálu jedné střední školy vykonal malou potřebu, uklouzl na neudržovaném povrchu přístupové cesty a způsobil si úraz (rozlomení kloubní chrupavky levého kolene), v jehož důsledku byl více než rok v pracovní neschopnosti, musel se podrobit dvěma operacím a nakonec byl uznán osobou se zdravotním postižením.

Zaměstnavatel uznal sice úraz zaměstnance jako úraz pracovní, ale s ohledem na okolnosti jej odmítl odškodnit (měl za to, že se zcela zprostil odpovědnosti za škodu způsobenou zaměstnanci tímto úrazem).

Protože zaměstnanec byl opačného názoru a zaměstnavatel nechtěl plnit dobrovolně, obrátil se zaměstnanec na soud se žalobou na zaplacení náhrady za ztrátu na výdělku, bolestného a náhrady za ztížení společenského uplatnění.

Argumenty zaměstnavatele a krajského soudu

Existoval pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, neboť zaměstnanec byl stejně jako ostatní zaměstnanci seznámen s umístěním toalet na odloučeném pracovišti a s možností je využívat a bylo zakázáno vstupovat za vrata v jiných případech než při doplňování materiálu; pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci týkající se možnosti užívání sociálního zařízení na pracovišti je třeba vykládat s ohledem na předmět, jehož se

poučení o bezpečnosti práce mělo týkat, a tento pokyn zaměstnavatele byl zcela konkrétní, pokud zaměstnanci byli při příchodu na odloučené pracoviště seznámeni s cestou na pracoviště, s umístěním sociálního zařízení a s možností jeho využití, stejně jako s možností využití šatny a kantýny.

Zaměstnavatel se zprostil odpovědnosti za škodu způsobenou zaměstnanci pracovním úrazem, neboť škoda byla tomuto způsobena jeho zaviněným porušením právních povinností nebo ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ačkoliv byl s nimi řádně seznámen, a to tím, že namísto toho, aby k vykonání potřeby využil zařízení k tomu určené, tuto potřebu vykonal za vraty montážní haly, kam byl přístup jen z určených důvodů; jestliže zaměstnanec při návratu uklouzl na neudržovaném povrchu, nelze toto přičítat k tíži zaměstnavatele.

Argumenty zaměstnance a okresního soudu

Žádný pokyn týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, který by zaměstnanec porušil, se kterým by byl řádně seznámen tak, aby bylo zřejmé, že mu porozuměl, a jehož znalost a dodržování by byly kontrolovány, u zaměstnavatele neexistoval; porušení pokynu všeobecného charakteru, kterým bezpochyby je i pokyn, jímž jsou zaměstnanci instruováni, kde mají vykonávat potřebu, nemůže mít za následek zproštění se odpovědnosti zaměstnavatele za škodu; nelze se dovolávat ani všeobecných zásad v tom směru, že používání WC je obecným pravidlem a všichni by takové pravidlo měli znát.

Co se týče pohybu zaměstnanců žalovaného zaměstnavatele v prostorách odloučeného pracoviště – montážní haly, nikdo a nikdy fakticky nevydal zákaz vstupovat za vrata a nikdo nikdy nestanovil pravidla k využívání těchto prostor a za jakých podmínek tam mohou zaměstnanci pracovat, resp. vstupovat.

Zaměstnavatel neprokázal, že zaměstnanec porušil nějaké jeho pokyny, vnitřní předpisy nebo směrnice, a nese tedy plnou odpovědnost za pracovní úraz zaměstnance, neboť porušil obecně závazné právní předpisy zejména tím, že neměl nijak závazně pro zaměstnance upraven režim na odloučeném pracovišti a že zaměstnanec nebyl zaměstnavatelem vůbec proškolen na úseku bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Z odůvodnění rozhodnutí soudu

Důvodem pro plné, nebo částečné zproštění se odpovědnosti zaměstnavatele za škodu způsobenou zaměstnanci pracovním úrazem je mj. to, že postižený zaměstnanec svým zaviněním porušil právní nebo ostatní předpisy anebo pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ačkoliv s nimi byl řádně seznámen a jejich znalost a dodržování byly soustavně vyžadovány a kontrolovány.

Pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci jsou konkrétní pokyny dané zaměstnanci vedoucími zaměstnanci, kteří jsou mu nadřízeni (jeho nadřízenými); kromě toho, že je akcentována konkrétnost pokynu, nejsou předepsány žádné další náležitosti jak co do formy, tak co do obsahu; právní relevanci proto má jakýkoli výslovný pokyn, ať je již učiněn písemně, nebo ústně, bez ohledu na svoji expresivnost, anebo na to, do jaké míry odpovídá jeho obsah pravidlům společenských konvencí; pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci proto nelze chápat jen jako nějaké formalizované abstraktní poučování o pravidlech chování v situacích, které teoreticky mohou (ale nemusí) v budoucnu nastat, nýbrž také jako praktickou reakci, jejímž smyslem je usměrnit jednání podřízených tak, aby se vyhnuli možnému nebezpečí, které by v průběhu výkonu práce při jiném způsobu chování mohlo jinak reálně hrozit.

Z hlediska obsahu je třeba posoudit, zda se jedná o pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (zda pokyn skutečně směřoval k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, či nikoliv), vždy v každém konkrétním případě s přihlédnutím ke všem jeho okolnostem, a to např. i s ohledem na důvody (příčiny), které vedly k vydání pokynu, a na místní podmínky v době předcházející pracovnímu úrazu.

V projednávané je nesporné, že zaměstnanci byl dán jeho nadřízeným před úrazem pokyn, aby za vrata montážní haly vstupoval jen v případě navážení materiálu; při posuzování, zda uvedený pokyn skutečně směřoval k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, měl odvolací soud přihlídnout ke všem okolnostem, za nichž byl pokyn vydán, zejména k důvodům (příčinám), které vedly k jeho vydání, a k místním podmínkám v době předcházející pracovnímu úrazu zaměstnance.

Odvolací soud se proto měl zabývat především tím, zda důvodem vydání tohoto pokynu bylo – např. s ohledem na neudržovaný povrch v tomto prostoru nebo na jiná rizika pro bezpečnost a zdraví zaměstnanců – zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, nebo zda důvody vydání tohoto pokynu byly jiné (tím spíše, že z výpovědi některých svědků mohlo vyplynout, že komunikace k vratům, jimiž se navážel materiál, vedla přes areál jiného subjektu a přístupová cesta mohla být používána právě a jen za tímto účelem); stranou pozornosti odvolacího soudu neměla v této souvislosti zůstat ani okolnost, že činnost a pohyb v prostoru za vraty montážní haly, který zaměstnanec využil k vykonání malé potřeby, zaměstnavatel od svých zaměstnanců vyžadoval v době navážení materiálu bez

ohledu na neudržovaný povrch tohoto prostoru.

Protože odvolací soud se věci z tohoto pohledu nezabýval, nemůže být jeho závěr, že škoda byla zaměstnanci způsobena jím zaviněným porušením pokynů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, (zatím) správný; odvolacímu soudu je též třeba vytknout, že dospěl k závěru, že zaměstnavatel se zcela zprostil odpovědnosti za škodu způsobenou zaměstnanci pracovním úrazem, aniž by se zabýval též tím, zda znalost a dodržování pokynů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, se kterými byl zaměstnanec podle zjištění odvolacího soudu řádně seznámen a které měl svým zaviněním porušit, byly u zaměstnavatele soustavně vyžadovány a kontrolovány; dovolání zaměstnance je opodstatněné.

ASPI Wolters Kluwer

© 2015 Wolters Kluwer, **a. s.** U Nákladového nádraží 6, 130 00 Praha 3, tel.: 246 040 400, fax: 246 040 401

e-mail: obchod@wolterskluwer.cz , web: www.wolterskluwer.cz

Prohlášení o ochraně osobních údajů | Všeobecné obchodní podmínky